

ÖZEL DERSHANELERDE COĞRAFYA ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

İlhan TURAN, Ayşegül ALAZ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Rize Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Rize.

Özet

Bu çalışmada, üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretimine bakışları araştırılmıştır. Araştırma için hazırlanan anketler, Rize İl Merkezi'nde bulunan 5 dershanede, 229 öğrenciye uygulanmıştır. Veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları göstermektedir ki; öğrenciler, üniversite sınavını kazanmada dershanedeki coğrafya öğretiminin önemli bir rolü olduğu görüşündedirler. Bununla birlikte öğrenciler, dershanede sürekli uygulanan testler kendilerinin eleştirel düşünmesini olumsuz yönde etkilediği görüşüne de sahiptir.

Anahtar sözcükler: Coğrafya öğretimi, Dershane, Üniversite sınavı

THE ASSESSMENT OF GEOGRAPHY TEACHING ON PRIVATE COURSES ACCORDING TO THE VIEW OF STUDENTS

Abstract

In this study, the views of students, on the teaching of geography in private courses were researched. Questionnaires developed for this study were applied to 229 students on five private courses in the centre of Rize. Data was analyzed by using SPSS. The results from this research showed that students thought the geography teaching in private courses had an important role in gaining university entrance exams. However, the students also had a view about that tests applied to them continuously in private courses affected their critical thinking skills in a negative way.

Keywords: Teaching of geography, Private course, University exam

1. Giriş

Ülkemizde, Anadolu, Fen liselerine ve Üniversite Sınavı'na hazırlık amacını gerçekleştirmeye yönelik olarak faaliyet gösteren özel dersaneler, "gelecek kaygısı" taşıyan öğrenci ve velilerinin giderek ilgi alanlarını oluşturan öğretim kurumları haline gelmiştir. Dersanelerde eğitim, veli öğrenci bağlamında günlük yaşamımızda o kadar etkilidir ki; sık sık Türkiye gündeminde yer almaktadır (1). Kuruluşu Cumhuriyetimizin ilk yıllarına dayanan özel dersaneler, başlangıçta yabancı dil, sanat ve ev ekonomisi alanında ders vermişlerdir (2). Ancak daha sonraki yıllarda, üniversiteye girişin zorlaşması ve rekabetin artması, özel dersanelerin hızla artıp yaygınlaşmasına yol açmıştır (3). Bugün dersaneler yapmış oldukları öğretimle, eğitimde önemli bir sektör oluştururken, buralardaki eğitimin niteliğinin ve kalitesinin de sürekli tartışılmasına neden olmuştur. Dersanelerin eğitim ve öğretimde çarpıklıklar oluşturarak aksaklıklar meydana getirdiğini belirten görüşler (4) olmasına karşın, öğretim sürecinde okullarda edinilemeyen bilgileri elde etmede, sınav kazandırmada ve ders geçmede etkili olduklarını belirten görüşler de bulunmaktadır (5), (6). Bu durumu, Şahin (7),

“Dershaneye devam etmeyen lise öğreniminde çok başarılı bir öğrenci ile aynı özelliklere sahip ama dershaneye devam eden başka bir öğrencinin üniversiteye giriş sınavlarında almış oldukları puanlar arasındaki uçurum öğrenci ve velileri dershanelere yönlendirmektedir.” şeklinde açıklamaktadır. Bu yüzden dershaneler üniversitenin anahtarı konumuna gelmektedir (8). Diğer taraftan, okul kazanmaya dönük sınavlarda soru sorulan derslerin saatlerinin azlığı (9), okuldaki dersi bölmek ve diğer arkadaşlarını engellemek için öğretmene sormadıkları veya öğrenemedikleri konuları öğrenebilmek (10) için öğrenciler, dershaneleri bir öğretim ortamı olarak görmektedirler.

7.3.1988’de 2255 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan “Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği”ne göre, (11) bu kurumların amacı, öğrencileri;

- a) Zayıf oldukları derslerden yetiştirmek ve bilgi seviyelerini yükseltmek,
- b) Bir üst okulun giriş imtihanları ile okul dışından bitirme imtihanlarına hazırlamak,
- c) Belli alanlarda ilerlemek amacıyla araştırma ve inceleme yapmak, ilgi ve istidatları doğrultusunda ihtisaslaşmak isteyen öğrencilere gerekli imkan ve ortamı sağlamak, bu gibi öğrencileri tespit ve teşvik etmek için gerekli çalışmalar yapmaktır.

Dershaneler, üniversite önünde yığılmanın ve bu sorunun merkezi bir sınavla çözümlenip istenmesinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır (12). Özel dershane yöneticilerine göre ise özel dershanelerde öğretim tamamlayıcı ve pekiştirici olup, bu yönü ile okulu takviye ve bir üst sınava hazırlamak amacına dönük olarak gerçekleştirilmektedir (13). Dershanelerin amacı öğrencilerin sınavda daha başarılı sonuçlar almasını sağlamak olduğuna göre, öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin giderilmesi ve bunun yanında sınav sırasında zamanı doğru kullanma gibi doğrudan sınav kazanmaya dönük becerilerin kazandırılması da dershanelerin amaçları arasındadır (14). Diğer taraftan, sınava giren öğrencilerin çok büyük kısmının bir yüksek öğretim programına yerleştirilemeyişi, öğrencilerin ek bir hazırlık dönemi geçirerek ikinci, üçüncü kez sınava girmesine yol açmaktadır. Bu durum öğrencilerin kendilerini yeniden eğitime talebini gündeme getirmekte; bu talebin karşılanması da “özel dershaneler” eliyle olmaktadır (15). Bu özellikler dershanelerin işlevlerini artırmaktadır. Bununla birlikte, Akyüz (16), Milli Eğitim Bakanlığı’nın bir raporuna dayanarak “Dershanelerin, sınavlardaki başarı sırrının kendilerinde olduğu kanısı uyandırarak, öğrencilerin okuldan soğumalarına yol açtığını” belirtmektedir.

Coğrafya dersi, bir taraftan insanlara yaşadığı dünyayı tanıtırken, bulunduğu çevrenin en iyi ve en verimli şekilde nasıl kullanılması gerektiğini öğretmekle kalmayıp, diğer taraftan da ülkelerin geleceğini belirleyen plan ve programlarda temel nitelikli bilgileri kendi bünyesinde taşımaktadır (17). Konu bu yönü ile düşünüldüğünde, öğrencileri ÖSS sınavını kazandırma açısından toplumumuzda kabul gören dershanelerdeki coğrafya öğretiminin niteliğinin araştırılması eğitimimiz açısından önemli bir değer taşımaktadır.

Bu çalışmada, 1984–1985 yılından beri Rize’de faaliyet gösteren (18) özel dershanelerdeki coğrafya öğretimi araştırılmıştır. Özel dershanelerde coğrafya öğretimi yapılmasının nedenleri ve coğrafya öğretiminin durumu, dershanelerin temel ögesini oluşturan öğrencilerin ve dershanedeki coğrafya öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Problem cümlesi:

Günümüzde sayıları hızla artan dershanelerde coğrafya öğretiminin kapsamı ve niteliğinin öğrenci üzerine etkileri nelerdir?

2.2. Alt Problemler:

Çalışma için bir ön hazırlık yapıldıktan sonra alt başlıklar ve bu alt başlıklara özgü sorular tespit edilmiş, daha sonra uzman görüşüne başvurularak alt problemler ve bunlara ilişkin sorular hazırlanmıştır.

1. Öğrencilerin dershanelerde coğrafya öğretimi yapmalarının en önemli nedeni nedir?
2. Dershanelerde coğrafya öğretiminin araç gereç kullanımı bakımından yeterliliği nedir?
3. Dershanelerde hangi yöntemler kullanılarak coğrafya öğretimi yapılmaktadır?
4. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminin nitelikleri hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
5. Dershanelerde coğrafya öğretiminin öğrenci üzerine etkileri nelerdir? 6. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminin okuldaki öğretim üzerindeki etkileri nelerdir?
7. Dershanelerde coğrafya öğretiminde hakkında dersane öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2.3. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu; Rize merkez ilçede yer alan 5 dershane öğrenci öğrenim gören üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya random yoluyla seçilmiş 142 erkek, 87 kız toplam 229 öğrenci katılmıştır. Bu dershanelere lise ve dengi okullardan değişik sayılarda öğrenciler devam etmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Dershaneye Giden Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okullar

Okullar	Sayı
Süper ve Normal Lise	154
Anadolu ve Anadolu Öğretmen Lisesi	48
Meslek ve Anadolu Meslek Liseleri	23
Açık Öğretim Lisesi	4
Toplam	229

Ayrıca bu dershanelerde görev yapan 5 coğrafya öğretmeni ile dershanelerdeki coğrafya öğretiminin niteliği hakkında görüşme yapılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışma, öğrencilerle yapılan ön görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere bağlı olarak hazırlanan anket ile gerçekleştirilmiştir. Anket, 5'li likert ölçeği ile ölçeklendirilmiştir. Anket soruları hazırlandıktan sonra 20 kişiden oluşan bir öğrenci grubuna ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonunda gerekli değişiklikler yapılarak ankete son hali verilmiştir.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada amaçlara uygun olarak elde edilen veriler, SPSS programı (19) ile frekans ve yüzde olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca cinsiyete göre dershaneye gitme amaçlarını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Alt problemlere dayalı olarak elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda verilmiştir.

3.1. Öğrencilerin Dershanelerde Coğrafya Öğretimi Yapmalarının En Önemli Nedeni

“Dershanelerde coğrafya öğretimi yapmanın en önemli nedeni nedir?” sorusunu, öğrencilerin %85,6’sı üniversite sınavına yönelik eğitim almak; %11,8’i coğrafya dersinin amacını, önemini, gerekliliğini anlayıp hayatta kullanılabilir bilgiler almak; %2,6’sı da okuldaki coğrafya dersine takviye almak şeklinde cevaplandırmışlardır. Bu soru, ayrıca cinsiyete göre de incelenmiştir. Erkek öğrencilerin %85,2’si, bayan öğrencilerin ise %86,2’si üniversite sınavına yönelik eğitim almak amacıyla coğrafya derslerine devam ettiklerini açıklamışlardır. Bu veri göstermektedir ki öğrencilerin dershanelerde coğrafya öğrenimi görmelerinin en önemli amacı hem kızlarda hem de erkeklerde üniversite sınavını kazanma isteğidir. Diğer taraftan erkeklerin %11,3’ü, bayanların %12,6’sı coğrafya dersinin amacını önemini, gerekliliğini anlayıp, hayatta kullanılabilir bilgiler almak amacıyla eğitim gördüklerini belirtmiştir. Çok az bir oran da (Erkeklerin %3,5’i bayanların %1,1’i) okul derslerine takviye olması amacı ile dershanelerde öğrenim gördüklerini söylemiştir (Tablo 2). Ayrıca, dershanelerde coğrafya öğretimi görmelerinin nedenine dönük cinsiyet ve öğrenim gördükleri okullara göre anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmak için her ikisi için de tek yönlü varyans analizi yapılmış; cinsiyet ve öğrenim gördükleri okullara göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçta göstermektedir ki öğrenciler, erkek olsun, isterse kız olsun, lisede devam ettiği okul türü ne olursa olsun önemli bir oranda ÖSS sınavını kazanmak için dershanelere gitmektedirler.

Tablo 2. Öğrencilerin Dershanelerde Coğrafya Öğretimi Yapmalarının En Önemli Amacı Nedir ?

	Erkek		Kız	
	f	%	f	%
Üniversite sınavına yönelik eğitim almak.	12.1	85,2	75	86,2
Coğrafya dersinin amacını, önemini, gerekliliğini anlayıp, hayatta kullanılabilir bilgiler almak.	16	11,3	11	12,6
Okuldaki derslerime takviye almak.	5	3,5	1	1,2

3.2. Dershanelerde coğrafya öğretiminde araç gereç kullanımı bakımından yeterliliği nedir?

Dershanelerde coğrafya öğretiminde kullanılan araç gereçlerin neler olduğuna dair yapılan araştırmada en çok kullanılan aracın **yazı tahtası**; (her zaman %80,8, çoğunlukla %14, ara sıra %1,3, çok az %2,6, hiç %1,3) olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 3). **Kitap ve dergi** kullanılma oranları ise; her zaman %44,1, çoğunlukla %22,3, ara sıra %10,5, çok az %10, hiç %13,1 olup, yeterli düzeyde kullanıldığı anlaşılan bu kaynaklar daha çok ÖSS sınavına yönelik test kitabı tarzında hazırlanmış materyallerdir. Yazı tahtası, kitap ve dergilerin dışında diğer araç ve gereçlerin kullanımı yeterli düzeyde

değildir. **Haritaların** kullanılma sıklığını sorgulayan soruya öğrencilerin cevapları; her zaman %8,3, çoğunlukla %15,3, ara sıra %35,8, çok az %17,5, hiç %23,1 şeklinde olmuştur. Ara sıra ve çok az kullanıldığını veya hiç kullanılmadığını belirten öğrencilerin oranının toplam %76,4 olması coğrafya dersinde haritaya yeterince yer verilmediğinin kanıtıdır. Bu oran, **atlas** kullanımında da aynı şekilde kendini göstermektedir (her zaman %3,9, çoğunlukla %3,9, ara sıra %16,2, çok az %17,5, hiç %58,5). **Numune ve koleksiyon kullanımı** (her zaman %1,7, çoğunlukla %1,3, ara sıra %3,5, çok az %8,7, hiç %84,8) da oldukça düşük düzeydedir.

Tablo 3. Dershanelerde Kullanılan Araç ve Gereçlerin Kullanımı İle İlgili Öğrenci Görüşleri

	Her Zaman		Çoğunlukla		Ara sıra		Çok az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Yazı tahtası	185	80,8	32	14,0	3	1,3	6	2,6	3	1,3
Kitap ve dergi	101	44,1	51	22,3	24	10,5	23	10,0	30	13,1
2.Haritalar	19	8,3	35	15,3	82	35,8	40	17,5	53	23,1
3. Atlas	9	3,9	9	3,9	37	16,2	40	17,5	134	58,5
4.Numune ve koleksiyon (taş, fosil, bitki vb.)	4	1,7	3	1,3	8	3,5	20	8,7	194	84,8
5. Modeller	10	4,4	9	3,9	31	13,5	29	12,7	150	65,5
6. Hareketli-sesli görüntüler (video, bilgisayar vb.)	9	3,9	13	5,7	41	17,9	32	14,0	134	58,5
7.Hareketsiz görüntüler (asetat, diya, fotoğraf...)	13	5,7	22	9,6	33	14,4	35	15,3	126	55,0
8. Soyut görsel semboller (diyagram, şema, grafik, tablo)	27	11,8	36	15,7	61	26,6	30	13,1	75	32,8

Ayrıca **modeller**; (her zaman %4,4, çoğunlukla %3,9, ara sıra %13,5, çok az %12,7, hiç %65,5), **hareketli-sesli görüntüler**; (her zaman %3,9, çoğunlukla %5,7, ara sıra %17,9, çok az %14, hiç %58,5), **hareketsiz görüntüler**; (her zaman %5,7, çoğunlukla %9,6, ara sıra %14,4, çok az %15,3, hiç %55), **soyut-görsel semboller**; (her zaman %11,8, çoğunlukla %15,7, ara sıra %26,6, çok az %13,1, hiç %32,8) kullanım oranı da yeterli düzeyde değildir.

3.3. Dershanelerde Kullanılan Öğretim Yöntemleri

Dershanelerde kullanılan öğretim yöntemleri incelendiğinde **anlatım yönteminin**; (her zaman %73,4, çoğunlukla %25,8, ara sıra %0,4, hiç %0,4) ilk sırada yer aldığı görülür (Tablo 4). 2. sırayı ise soru-cevap yöntemi; (her zaman %15,7, çoğunlukla %34,1, ara sıra %41,5, çok az %7, hiç %1,7) almaktadır. Böylece geleneksel yöntemlerin okullarda olduğu gibi (20) dershanelerde de kullanıldığı anket verilerinden ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, **problem çözme**; (her zaman %6,6, çoğunlukla %12,2, ara sıra %31,4, çok az %30,6, hiç %19,2), **gösteri**; (her zaman %10,5, çoğunlukla %19,7, ara sıra %26,6, çok az %15,7, hiç %27,5), **örnek olay inceleme**; (her zaman %10,9, çoğunlukla %21, ara sıra %28,4, çok az %23,1, hiç %16,6), **tartışma**; (her zaman %4,8, çoğunlukla %11,4, ara sıra %34,5, çok az %30,1, hiç %19,2) yöntemlerinin yeterli düzeyde kullanılmadığı anlaşılmıştır.

Öğretmenlerin en çok anlatım yöntemini kullandıkları bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu bulgu, Sekin'in (21), "Dershanelerde coğrafya öğretimi öğretmenlerin aktif olarak ders anlatımı esasına dayanır." görüşü ile paralellik göstermektedir.

Tablo 4. Dershanede Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

	Her Zaman		Çoğunlukla		Ara sıra		Çok az		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Anlatım	168	73,4	59	25,8	1	0,4	-	-	1	0,4
2. Soru-cevap	36	15,7	78	34,1	95	41,5	16	7	4	1,7
3. Problem Çözme	15	6,6	28	12,2	72	31,4	70	30,6	44	19,2
4. Tartışma	11	4,8	26	11,4	79	34,5	69	30,1	44	19,2
5. Gösteri	24	10,5	45	19,7	61	26,6	36	15,7	63	27,5
6. Örnek olay	25	10,9	48	21,0	65	28,4	53	23,1	38	16,6

3.4. Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Nitelikleri Hakkında Öğrencilerin Görüşleri Nelerdir?

1. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminin niteliğini belirleyebilmek için öğrencilere sorduğumuz ilk soru, dershanelerde öğretimi yapılan coğrafya dersini anlama düzeyi ile ilgili sorudur. Soruya verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerinin %17,5'i pek iyi, %43,5'i oldukça iyi anladığını belirtirken %36'sı kısmen iyi, %3'ü iyi değil şeklinde cevaplandırmıştır. Ankete verilen cevaplardan öğrencilerin büyük kısmının dershanelerdeki coğrafya derslerini oldukça iyi anladıkları görüşünde birleştikleri sonucu ortaya çıkmaktadır (Tablo 5).
2. Bu konuda ikinci olarak sorulan "Dershanelerde coğrafya öğretimi yapılırken kullanılan öğretim yöntemleri ile öğrencilerin sosyal olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki ne ölçüde gözetilmiştir?" sorusunu öğrencilerin %9,2'si pek iyi, %31'i oldukça iyi, %28,8'i kısmen iyi, %19,7'si iyi değil, %11,3'ü ise hiç iyi değil, şeklindeki açıklamışlardır. Bu veriler, öğrenciye görelilik ilkesinin dershanelerde uygulandığını göstermektedir.
3. "Dershanelerin öğrencilere yeterli kaynak ve çalışma imkânı sunma düzeyi nedir?" görüşünü, öğrencilerin %35,8'i pek iyi, %30,1 oldukça iyi, %21'i kısmen iyi, %8,3'ü iyi değil, %4,8'i de hiç iyi değil olarak değerlendirmişlerdir.
4. "Coğrafya dersine çalışmanız için öğretmeninizin sizi güdüleme düzeyi nedir?" sorusunu öğrencilerin %31'i pek iyi, %36,7'si oldukça iyi, %20,1'i kısmen iyi, %5,7'si iyi değil, %6,5'i ise hiç iyi değil olarak cevaplandırmıştır. Bu veriler; öğrenci başarısını kendi başarısı gibi gören dershane öğretmenlerinin bunu kanıtlamak adına büyük ölçüde öğrenciyi güdülemeye çalıştıklarını ortaya çıkarmıştır.
5. Anlaşılmayan konuları kolaylıkla sorabilme ve öğretmenlerinden cevap alabilme düzeyi ile ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %34,1'i durumlarını pek iyi olarak belirtirken, %34,1'i oldukça iyi, %21,4'ü kısmen iyi, %7,9'u iyi değil, %2,5'i hiç iyi değil şıklarını tercih etmişlerdir. Bu veriler, öğrenilemeyen konuların tekrar üzerinde durulması ve derse olan ilginin artırılması açılarından dershanelerin değerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Niteliği Hakkında Öğrenci Görüşleri

	Pek iyi		Oldukça iyi		Kısmen iyi		İyi Değil		Hiç iyi değil	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Dershanede öğretimi yapılan coğrafya dersini anlama düzeyiniz nedir?	40	17,5	99	43,5	83	36	7	3	-	-
2.Dershanede coğrafya öğretimi yapılırken kullanılan öğretim yöntemleri ile öğrencilerin sosyal olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki ne ölçüde gözlemlenmiştir?	21	9,2	71	31,0	66	28,8	45	19,7	26	11,3
3.Dershanenin öğrencilere yeterli kaynak ve çalışma imkanı sunma düzeyi nedir?	82	35,8	69	30,1	48	21	19	8,3	11	4,8
4.Coğrafya dersine çalışmanız için öğretmeninizin sizi güdüleme düzeyi nedir?	71	31,0	84	36,7	46	20,1	13	5,7	15	6,5
5.Anlamadığınız konuları kolaylıkla sorup öğretmenimizden cevap alabilme durumunuz nedir?	78	34,1	78	34,1	49	21,4	18	7,9	6	2,5
6.Dershanede bir coğrafya sorusunu sözlü olarak ifade edebilmede kendinizi ne kadar başarılı görüyorsunuz?	16	7,0	89	38,9	109	47,6	13	5,7	2	0,8
7.Dershanede bir coğrafya sorusunu yazılı olarak ifade edebilmede kendinizi ne kadar başarılı görüyorsunuz?	22	9,6	103	45,0	96	41,9	8	3,5	-	-
8.Size sorulan coğrafya soruları düşünme gücünüzü geliştirmeye katkı sağlama düzeyi nedir?	59	25,8	106	46,3	48	21,0	9	3,9	7	3

- Dershane öğrencilerinin %7'si sorulan soruları, sözlü olarak pek iyi yanıtlayabildiğini belirtirken, %38,9'u oldukça iyi, %47,6'sı kısmen iyi, %5,7'si iyi değil, %0,8'i ise görüşlerini hiç iyi değil şeklinde yansıtmıştır. Bu soruyu öğrencilerin, %47,6'sının kısmen iyi, %5,7'sinde iyi değil şeklinde değerlendirmesi, dershanelerde, sözlü ifadelerle yeterince yer verilmediğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.
- Dershane öğrencilerinin %9,6'sı sorulan soruları, yazılı olarak pek iyi yanıtlayabildiğini belirtirken, %45'i oldukça iyi, %41,9'u kısmen iyi, %3,5'i durumunu iyi değil şeklinde yansıtmıştır. Yazılı olarak ifade edebilme oranı (%41,9 kısmen iyi, %3,5 iyi değil) sözlü olarak ifade edebilme oranından (%47,6 kısmen iyi, %5,7 iyi değil) nispeten yüksek olmasına karşın, bu oranlar yine de dershanelerde yazılı ve sözlü ifadelerle yeterince yer verilmediğini göstermektedir.
- “Size sorulan coğrafya soruları düşünme gücünüzü geliştirmeye katkı sağlıyor mu?” şeklinde yöneltilen soruyu öğrencilerin, %25,8'i her zaman, %46,3'ü çoğunlukla, %21'i ara sıra, %3,9'u çok az, %3'ü de hiç şeklinde cevaplandırmıştır. Bu veriler ile dershanede yapılan coğrafya eğitiminin, bilgi ezberlemenin ötesinde düşünce gücünü geliştirmeye de yardımcı olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.5. Dershanelerde Coğrafya Öğretiminin Öğrenci Üzerine Etkileri

- Bu konu ile ilgili olarak ilk olarak, “Dershanelerde konular basit ve sade şekilde sunulduğu için coğrafyayı öğrenmemde oldukça etkilidir.” görüşüne öğrenci katılımı araştırılmıştır. Bu görüşe öğrencilerin % 31'i tam, % 34,1'i oldukça, % 20,1'i orta

derecede, %9, 6'sı ise az katılmakta olup, bu görüşe katılmayan öğrencilerin oranı ise % 5,2'dir. Bu görüşe öğrencilerin büyük bir bölümündeki katılım yüksekliği (Tam katılım %31, Oldukça katılım %34) dershanenin öğrenciler üzerindeki etkisini açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Tablo 6).

2. “Dershanede coğrafya dersleri öğrenci seviyesine göre işlenmektedir.” görüşüne, öğrencilerin %37,1'i tam, %32,8'i oldukça, %17,9'u orta derecede, %5,7'si az katılırken, hiç katılmayanların oranı ise %6,5'dir. Derslerin, öğrencilerin seviyelerine göre işlenmesi eğitim ve öğretimde başarı elde etmek için oldukça önemlidir. Cevaplar dikkate alındığında dershanelerin öğrencilerin seviyesini dikkate alarak, öğretim yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6. Dershanelerde Coğrafya Öğretiminin Öğrenci Üzerine Etkisi

	Tam Katılıyorrum		Oldukça Katılıyorrum		Orta derece katılıyorrum		Az katılıyorrum		Hiç katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Dershanelerde konular basit ve sade şekilde sunulduğu için coğrafyayı öğrenmemde oldukça etkilidir.	71	31,0	78	34,1	46	20,1	22	9,6	12	5,2
2.Dershanede coğrafya dersleri öğrenci seviyesine göre ders işlenmektedir.	85	37,1	75	32,8	41	17,9	13	5,7	15	6,5
3.Dershanelerde sınıf mevcudunun az olması başarımda önemli bir faktördür.	146	63,8	43	18,8	23	10,0	8	3,5	9	3,9
4.Seviye ve amaçları aynı öğrencilerin bir arada olması başarıımı önemli ölçüde artırmaktadır.	133	58,1	52	22,7	22	9,6	14	6,1	8	3,5
5.Dershanedeki coğrafya öğretmenleri nitelik yönünden iyi seçilmiş öğretmenlerdir.	113	49,3	72	31,4	27	11,8	9	3,9	8	3,6
6.Sıkça yapılan deneme sınavları sonucunda coğrafya soruları daha iyi çözüyorum.	103	45,0	62	27,1	37	16,2	12	5,2	15	6,5
7. Test olarak hazırlanan sorular klasik hazırlansaydı, başarıım önemli ölçüde düşerdi.	60	26,2	51	22,3	47	20,5	36	15,7	35	15,3
8. Dershanedeki coğrafya bilgileri üniversite sınavını kazandırmakla kalmayıp aynı anda hayat boyu kullanabileceğim bilgiler de verilmektedir.	90	39,3	58	25,3	58	25,3	15	6,6	8	3,5
9.Sürekli olarak soru çözmek zorunda kalmak beni coğrafya dersinden soğutmaktadır.	23	10,0	10	4,4	54	23,6	61	26,6	81	35,4
10. Müfredat konuları, üniversite sınavındaki coğrafya soruları ile paralellik gösteriyor.	130	56,8	59	25,8	21	9,2	9	3,9	10	4,3

3. “Dershanelerde sınıf mevcudunun az olması, başarıda önemli bir faktördür” görüşüne öğrencilerin %63,8'i tam, %18,8'i oldukça, %10,0'u orta derecede, %3,5'i az katılırken, %3,9'u hiç katılmamaktadır. Bu verilerden dershanelerin, eğitim kalitesini arttırmak ve öğrencileri sınava daha iyi hazırlamak için rahat bir ortam sunmak amacıyla aşırı kalabalıktan kaçındığı anlaşılmaktadır.

4. “Seviyeleri ve amaçları aynı olan öğrencilerin bir arada bulunması başarıyı önemli ölçüde artırmaktadır” şeklindeki görüşe, öğrencilerin %58,1 tam, %22,7’i oldukça, %9,6’sı orta derece, %6,1’i az, % 3,5’i ise hiç katılmamaktadır. Seviye tespit sınavları ile belirlenen gruplar ile oluşturulan sınıflar, öğrencilerin birbiri ile etkileşimini artırarak dershanelerin cazip yanlarından birini oluşturmaktadır.
5. “Dershaneadaki coğrafya öğretmenleri nitelik yönünden iyi seçilmiş öğretmenlerdir” görüşüne, öğrencilerin % 49,3’ü tam, 31,4’ü oldukça, 11,8’i orta derecede, %3,9’u az katılmakta, %3,5’i ise hiç katılmamaktadır. Dershaneadaki öğretimde temel hedefin üniversite sınavında başarıya ulaşmak olduğu göz önüne alındığında, buna ulaşmak için dershane yönetiminin tercih edilecek öğretmenlerde nitelik aradığı belirtilebilir. Bu bilgi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan bir raporda açıklanan “Dershanelerin resmi okullardan tecrübeli ve nitelikli öğretmenleri yüksek ücretlerle çekip almasının okullardaki eğitim kalitesini etkilediği”(1) görüşü ile de örtüşmektedir.
6. “Dershanelerde sıkça uygulanan deneme sınavları, coğrafya sorularının çözülmesinde pratiklik kazandırmaktadır.” şeklindeki görüşe öğrenciler %45’i tam, % 27,1’i oldukça, %16,2’si orta derecede katıldığını açıklarken, %5,2’si az %6,5’i de hiç katılmadığını belirtmiştir. ÖSS sınavındaki ölçme değerlendirme bütünüyle test tekniğine dayandığı için, sınavda sıkça karşılaşılan belli soru kalıpları deneme sınavları vasıtası ile öğrencilere tanıtılmaktadır. Bunun bir getirisi olarak da öğrencilerin büyük bir bölümü deneme sınavları ile pratiklik kazanabilmektedir.
7. “Test olarak hazırlanan sorular klasik hazırlansaydı, başarıyı önemli ölçüde düşerdi” görüşüne, öğrencilerin %26,2 tam, %22,3 oldukça, %20,5 orta derecede, %15,7 az katılırken, %15,3’ü bu görüşe hiç katılmamaktadır. Bu veriler, öğrencilerin test sorularını klasik sorulara göre daha iyi cevaplandıklarını ortaya çıkarmaktadır. Dershanelerde ölçme ve değerlendirmede tek ölçüt olan test sınavlarının öğrenciler üzerindeki etkisini yansıtan bu durum, doğru cevabı seçenekler içinden seçmeye yönlendirilen öğrencilerin “yazılı ve sözlü ifade edebilme yeteneğinin” azaltıldığının bir göstergesidir. Diğer taraftan test soruları çözülürken mutlaka ön bilgilerin olması gerekir. Ön bilgi verilmeksizin hazırlanan test soruları öğrencinin yanlış cevap vermesini sağlayacak ve onun coğrafya dersinden soğumasına yol açacaktır (22).
8. “Dershane de öğrendiğim coğrafya bilgileri üniversite sınavını kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda hayat boyu kullanabileceğim bilgiler de verilmektedir.” görüşüne öğrencilerin %39,3’ü tam, %25,3’ü oldukça, %25,3’ü orta derecede, %6,6’sı az katılırken, %3,5’i ise hiç katılmamaktadır. Bu soruya verilen cevaplardan, öğrencilerin büyük bir bölümünün dershane de öğrendiği bilgileri kalıcı bilgiler olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır.
9. “Sürekli olarak soru çözmek zorunda kalmak sizi coğrafya dersinden soğutuyor mu?” şeklinde yöneltilen soruyu öğrencilerin %10’u her zaman, %4,4’ü çoğunlukla, %23,6’sı ara sıra, %26,6’sı çok az, %35,4’ü de hiç şeklinde cevaplandırmıştır.
10. “Müfredat konuları, üniversite sınavındaki coğrafya soruları ile paralellik gösteriyor” görüşüne öğrencilerin %56,8’i tam, % 25,8’i oldukça, %9,2’si orta derecede, %3,9’u az katılırken, % 4,3’ü ise hiç katılmamaktadır. Öğrencilerin görüşleri dikkate alındığında, bu veriler dershane nin kendi amaçlarına uygun bir eğitimi gerçekleştirdiğinin kanıtıdır.

3.6. Öğrenci Görüşlerine Göre Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Okuldaki Öğretim Üzerindeki Etkileri

1. Bu alt problemle ilgili olarak “Dershanelerde işlenen konular içerik yönünden okuldaki ile aynıdır” görüşüne, öğrencilerin katılma durumu ele alınmıştır. Öğrencilerin %24,5’i tam, %23,6’sı oldukça, %22,3’ü orta derecede, %18,3’ü az %11,3 ‘ü de hiç katılmamaktadır (Tablo 7).
2. “Dershanelerdeki coğrafya öğretimi ile okuldaki coğrafya öğretimi arasında ders işleyiş ve yöntemi bakımından önemli bir fark yoktur” görüşüne öğrencilerin %15,7’si tam, %20,1 oldukça, %15,4’ü orta derecede, %24,5 az katılırken %24,5’i ise hiç katılmamaktadır. Bu görüşe az katılan ve hiç katılmayan öğrencilerin %49 gibi bir orana sahip olması, buna karşılık tam katılma ve oldukça katılma oranının %35,8 olması öğrencilerin okullarda ve dershanelerde farklı bir ders işleyiş ve yöntemleri ile yetiştirildikleri görüşünde olduklarını göstermektedir.
3. “Dershanelerdeki coğrafya ders müfredatı lisedekine göre sınırlı konuları kapladığı için doğal çevreyi tanıma ve koruma bilgileri yeterince bilgi verilmemektedir.” görüşüne öğrencilerin % 23,6’sı tam, % 27,1’i oldukça, % 23,1’i orta derece, % 12,7 az katılmakta olup bu görüşe hiç katılmayan öğrenci oranı ise %13,5 tir. Bu verilerden, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde daha çok sınav kazanmaya dönük bir müfredat izlendiği yargısına ulaşılabılır.

Tablo 7. Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Okuldaki Öğretim Üzerindeki Etkileri

	Tam Katılıyor		Oldukça Katılıyor		Orta derece katılıyor		Az katılıyor		Hiç katılmıyor	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Dershanelerde işlenen konular içerik yönünden okuldaki ile aynıdır.	56	24,5	54	23,6	51	22,3	42	18,3	26	11,3
2.Dershane ile okuldaki coğrafya öğretiminde ders işleyişi açısından önemli bir fark yoktur.	36	15,7	46	20,1	35	15,4	56	24,5	56	24,5
3.Dershanelerdeki coğrafya ders müfredatı lisedekine göre sınırlı konuları kapladığı için doğal çevreyi tanıma ve koruma bilgileri yeterince bilgi verilmemektedir.	54	23,6	62	27,1	53	23,1	29	12,7	31	13,5
4.Okulda anlamadığım pek çok coğrafya konularını dershanelerde anlıyorum.	82	35,8	67	29,3	42	18,3	22	9,6	16	7,0
5.Dershane olmaksızın okuldaki bilgilerimle üniversite sınavı coğrafya sorularının pek azını cevaplandırabilirim.	62	27,1	58	25,3	61	26,6	27	11,8	21	9,2
6.Okulda öğrendiğim bilgileri kolaylıkla dershanelerde pekiştirebiliyorum.	47	20,5	92	40,2	64	27,9	10	4,4	16	7,0
7.Dershanelerdeki coğrafya derslerine okuldakine oranla hazırlıksız gelirim.	50	21,8	30	13,1	53	23,1	47	20,5	49	21,5
8.Dershanelerde verilen coğrafi bilgilerin büyük bir bölümü okullara oranla daha fazla ezberlemeye yöneliktir.	29	12,7	41	17,9	71	31,0	52	22,7	36	15,7

4. “Okulda anlamadığım pek çok coğrafya konularını dershanede anlıyorum” görüşüne öğrencilerin, %35,8’i tam, %29,3’ü oldukça, %18,3’ü orta derecede, %9,6’sı az katılırken, %7’si ise hiç katılmamaktadır. Bu veriler, dersane öğretiminin öğrenci açısından önemli olduğunu ortaya koymaktadır.
5. “Dershane olmaksızın okuldaki bilgilerimle üniversite sınavı coğrafya sorularının pek azını cevaplandırabilirim..” görüşüne tam katılanlar %27,1, oldukça katılanlar %25,3, orta derecede katılanlar %26,6, az katılanlar % 11,8, hiç katılmayanlar ise %9,2’dir. Bu bulgu dershanenin öğrencinin geleceği üzerindeki etkisini açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır.
6. Öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri dershanede pekiştirme düzeyleri incelenmiş; %20,5’inin pek iyi, %40,2’sinin oldukça iyi, %27,9’unun kısmen iyi, %4,4’ünün iyi değil, %7’sinin ise hiç iyi değil şıklarını tercih ettikleri görülmüştür. Bu verilerden, dershanenin öğrencileri sadece üniversite sınavına hazırlamakla kalmayıp okulda öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesinde de önemli rol oynadığı görüşüne öğrencilerin çoğunluğunun katıldığı ortaya çıkmaktadır.
7. “Dershanedeki coğrafya derslerine okuldakine oranla hazırlıksız gelirim” görüşüne öğrencilerin % 21,8’i tam, %13,1’i oldukça, %23,1’i orta derecede, %20,5’i az katılırken %21,5’i ise hiç katılmamaktadır.
8. “Dershanelerde verilen coğrafi bilgilerin büyük bir bölümü okullara oranla daha fazla ezberlemeye yöneliktir.” görüşüne öğrencilerin %12,7’si tam, %17,9’su oldukça, %31’i orta derecede, % 22,7’si az katılırken, hiç katılmayanlar ise %15,7 oranındadır. Bu soruya verilen birbirinden oldukça farklı cevaplar, dershanelerde coğrafya öğretiminin niteliği hakkında öğrenciler arasında da görüş birliği olmadığını ortaya koyması açısından dikkate değer bulunmaktadır.

3.7. Dershanedeki Coğrafya Öğretmenlerinin Dershanedeki Coğrafya Derslerinin Niteliği Hakkındaki Görüşleri

Bu araştırmada son olarak Rize dershanelerindeki 5 coğrafya öğretmeni ile mülakat yapılmıştır. Öğretmenlerin hepsi sorulan sorulara benzer cevaplar verdikleri için genel ifadelerle cevaplar maddeleştirilmiştir.

1. Dershane öğretmenlerine ilk olarak milli eğitimin amaçları ile dershanenin amaçları arasında bir farklılık olup olmadığı sorulmuştur. Coğrafya öğretmenleri bir dershanenin asıl amacının öğrencileri ÖSS sınavına hazırlamak olduğunu bu nedenle öncelikle öğrencilerinin ÖSS’de coğrafya sorularını doğru yapmalarını sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Bu yönü ile düşünüldüğünde eğitimde okulun yerinin inkar edilemeyeceğini çünkü orada eğitimin bir bütün halinde gerçekleştirildiğini burada ise sadece belirli bir amaçların olduğunu açıklamışlardır. Bu amaçların ise öğrencilerin sınavlarda karşılaşılabilecekleri bilgi eksikliklerini gidermek ve öğrencilere sınav kazandırmak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerdeki bilgi eksikliklerini gidermenin Milli Eğitimin amaçları içerisinde yer aldığını ifade etmişlerdir.
2. Dershaneler okullara bir alternatif midir? Sorusu yöneltilmiş Öğretmenler dershanelerin okulların bir alternatifi olmadıklarını ancak, okullarda ÖSS sınavı için öğrencilerin yeterince hazırlanamadıkları için dershanelere bir talebin oluştuğunu bu talebinde dershaneler tarafından karşılandığını belirtmişlerdir.

3. Konuları coğrafya müfredatına bağlı olarak ne ölçüde işliyorsunuz? biçiminde bir soru yöneltilmiştir. Özel Dershaneler Birliği'nin öngördüğü müfredata uyduklarını belirten öğretmenler, ancak ÖSS'de sorulan soruların ağırlığına ve konuların öğrenci anlamasındaki zorluklarına bağlı olarak müfredatta zaman bakımından kısmen de olsa bir değişime gittiklerini açıklamışlardır.
4. "Sınavda çıkmaz" düşüncesi ile bazı konulara değinmediklerini örneğin ülkeler coğrafyası konularını yeterince işlemediklerini bununla birlikte diğer konuların ise buradan soru çıkmaz biçiminde değil de, bu konudan nasıl bir soru çıkar veya ne tür bir soru daha önce çıkmış bunu göz önüne aldıklarını ona göre hazırlık yaptıklarını söylemişlerdir.
5. Müfredatı belirlemede ve ders işlemede dikkat ettikleri diğer noktaların ise öğrencinin hangi alanları tercih edeceği ve okulda hangi bölümde okudukları olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin müfredatı ve dersi işlemeyi etkilediğini açıklamışlardır.

4. Sonuçlar

Bu araştırma sonucunda, aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

1. Öğrencilerin büyük bir kısmının ÖSS'yi kazanmak için dershaneye gittikleri belirlenmiştir.
2. Öğrencilerin okulda anlamadıkları pek çok coğrafya konularını dershane de anladıkları görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.
3. Dershanelerde coğrafya derslerinin basit ve sade biçimde işlendiği, öğretmenlerin derse çalışma konusunda öğrencilerini daha fazla güdüledikleri, anlamadığı konularda öğrencilerin öğretmenlerine kolaylıkla soru sorabildiği bunların sonucu olarak da dershane deki coğrafya derslerinin iyi bir şekilde kavrandığı tespit edilmiştir.
4. Öğrencilerin, dershane ye gitmeksizin üniversite sınavında çıkan coğrafya sorularını yapmakta zorlanacakları kanaatinde oldukları görülmüştür.
5. Dershanelerde öğrenilen coğrafi bilgilerin, ömür boyu kullanılabilir bilgiler olduğu, sürekli soru çözmek zorunda kalmanın coğrafya dersine ilgiyi soğutmadığı, tam tersine dinamik tuttuğu, coğrafya sorularının çözülebilmesinde pratiklik kazandırdığı ve düşünme gücünü geliştirmede katkı sağladığı öğrenci görüşlerinden elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.
6. Birçok konunun içerik yönünden okulda öğrendikleri ile aynı olmasından dolayı öğrencilerin, okulda öğrendikleri coğrafi bilgileri dershane deki öğretimle pekiştirebildikleri belirlenmiştir.
7. Dershanelerde, seviyeleri ve amaçları aynı olan öğrencilerin bir arada bulunması, dersin öğrenci seviyesine göre işlenmesi ve sınıf mevcutlarının az olması, öğrenciler için bir avantaj oluşturmaktadır.

Dershanelerde yapılan coğrafya öğretiminde yukarıda belirtilen olumlu katkılar yanında ortaya çıkan olumsuz özellikler de ortaya çıkmıştır. Bunlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Dershanelerde yazı tahtası ve yardımcı kaynak dışında yeterince araç ve gereç kullanılmamaktadır.

2. Dershanelerde sadece anlatım ve soru cevap yöntemine dayalı, öğretmen merkezli öğretim uygulanmaktadır. Bu durum öğrencilerin bilgi ve becerilerini paylaşma ve geliştirmede pasif kalmalarına neden olmaktadır.
3. Coğrafya dersinde işlenecek konuların ÖSS sınavına yönelik seçilmesi ile öğrenciler coğrafyanın soru gelebilecek kısımlarına yönlendirilmekte, coğrafyanın en önemli amaçlarından biri olan “doğal çevreyi tanıma ve koruma” yeterli düzeyde verilememektedir.
4. Dershanelerde çoktan seçmeli test tekniğinde başarılı olmayı hedefleyen öğretimde, coğrafi olgu ve olayları sözlü ve yazılı ifade edebilme becerilerine yeterince yer verilmediği belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin eleştirel düşünüp alternatifler üretebilme kabiliyetlerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Sonuç olarak; dershanelerde yapılan coğrafya öğretimi bir takım aksayan yönleri bulunmasına karşın, belirli bir sistem içerisinde düzenli olarak öğretim yapılması, öğrenciler üzerinde başarıya dönük bir uygulama biçimi sergilenmesi nedenleriyle coğrafya öğretimine önemli katkılar sağlamaktadır.

5. Öneriler

Dershanelerde daha iyi bir coğrafya öğretimi için şu öneriler getirilebilir.

- Güncel olaylara dershanelerde coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun düşecek şekilde daha fazla yer verilmelidir. Öğrenciye doğal çevreyi koruma bilinci kazandıracak şekilde dersler işlenmelidir.
- Çağın ve bilgi dünyasının bir gereği olarak dershanelerde daha fazla görsel araç-gereç kullanılmalı ve öğretim teknolojilerindeki son değişiklikler tüm eğitim ve öğretim ortamına yansıtılmalıdır.
- Çağdaş bir eğitimin gereği olarak öğretim etkinlikleri esnasında dershanelerde de öğretmen merkezli öğretim yerine öğrenci merkezli öğretim benimsenmeli ve uygulanmalıdır.
- Test dışındaki ölçme değerlendirme yöntemleri de uygulanarak, öğrencilerin yazılı ve sözlü ifade edebilme yetenekleri geliştirilmelidir.

Kaynaklar

1. Kaplan P. (2006), ÖSS Kendi Sektörünü Yarattı, Dershaneler, Sabah Gazetesi (22 Ağustos 2006) Sayfa 20.
2. Dikici, R., Işık C. (2001), Özel Dershanelerin Matematik Öğretimindeki Yeri, S. 157, Sayı I, Kastamonu Eğitim Dergisi.
3. Köse M. R. (1999), Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz, S.51, Sayı 15, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
4. Ortaş, İ., Eğitim Sistemimiz ve Öğrenci Seçme Sınavı Sonuçları http://strateji.cu.edu.tr/EGITIM/pdf/ortas_01.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2006.
5. Morgil, İ., Yılmaz, A., Seçken, N., Erökten, E. (2000), Üniversiteye Giriş Sınavında Özel Dershaneler ve ÖZ-DE-BİR Tarafından Uygulanan ÖSS Deneme Sınavlarının Öğrenci Başarısına Katkısının Ölçülmesi, S.97, Sayı 19, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

6. Atalay, İ., (2004), Türkiye Coğrafyası Ve Jeopolitiği, S.442, İzmir.
7. Şahin, C., (2001), Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, s.159, Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
8. Aslan, M., Eğitim Sisteminin Kapanmayan Yararı Yüksek Öğretime Geçiş, S.42 http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_16/05_aslan.pdf, Erişim Tarihi:19.02.2006.
9. Özdemir, C., “ İlköğretim Okullarında İkinci Kademe Öğrencilerinin Fen Öğreniminde Özel Dershanelerin Yeri Üzerine Bir Araştırma, Kastamonu Eğitim Dergisi, S.417,Cilt 9 No:2
10. Akdeniz, A., R., Keser Ö.,F., Geleneksel Öğretim Ortamlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, S.5 http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fizik/Bildiri/t123DD.pdf Erişim Tarihi:12.02.2006
11. Yerli, M. (1994), Özel Öğretim Kurumları Mevzuatı-II, S.362, Ankara: Özel Dershaneler Birliği Derneği.
12. Gök, F., (2006), Üniversiteye Girişte Umut Pazarı: Özel Dershaneler, ErişimTarih:8.11.2006. <http://www.acikradyo.com.tr/i/img/text/OzelDershane.htm>
13. Özel Dershaneler Birliği ÖZ-DE-BİR, Öğretim Şekli <http://www.ozdebir.org.tr/ozdebir/ozeldershaneler.asp?Kod=3> Erişim Tarihi:10.02.2006.
14. Umay, A. (2000). Matematik Eğitiminde Okul ve Dershane Eğitiminin Karşılaştırılması, IV.Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildiriler, S. 517, M.E.B.,Hacettepe Üniversitesi.
15. YÖK, (2006), Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi –Taslak Rapor Erişim Tarihi: 10.11.2006 <http://www.yok.gov.tr/duyuru/2006/turkiyeninyuksekogretimstratejisi.pdf>
16. Akyüz, Y. (1999). Türk Eğitim Tarihi, S.327, Alfa Yayınları: İstanbul.
17. Akyol, Ç., 2004, Coğrafya Eğitiminde Temel Sorunlar, I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi , S. 32, Ankara.
18. Mete, M. (2001), Rize’de Özel Eğitim-Öğretim Ve Ekonomiye Katkısı, Rize Ticaret Ve Sanayi Odası Dergisi, Rize
19. Büyükoztürk, Ş., (2002), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem A. Ankara.
20. Doğanay, H.(2002), Coğrafya Öğretim Yöntemleri, S.160, Aktif Yayınevi, İstanbul.
21. Sekin, S. (1997), Özel Öğretim Kurumlarından Dershaneler için Taslak Coğrafya Programı, S.149, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 6, Yıl:4.
22. Kurt, H. (2001), Özel Dershanelerde Coğrafya Öğretim, Marmara Coğrafya Dergisi, S.101, T.C. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Sayı:3, Cilt:2, İstanbul.